חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא כט.

מסורת הש"ס

א) (לקמן לג:), ב) (שבת לה: מגילה יח: ניקין יד. חולין ט. לב.), ג) (לעיל מח: וש"נ), ד) כדפוס פיאדי הנוסח "מלן מת כדי ד"ל", ה) המהרש"ל מוחק מיכות, ו) שם תניינו, ז) (וכמפורש. רש"ן), ז) ר"ל הם.

תורה אור השלם

1 בנו בָתִּים וְשַׁבוּ וְנִטְעוּ גְּנוֹת וְאֹכְלוּ אֶת פִּרְיָן:

2 כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת הַסֹּרִים הָאֵלֶּה אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם וְאֶת סֵפֶר הַגָּלוּי הַזֶּה וּנְתַתָּם בִּכְלִי חָרֶשׂ לְמַעַן יַעֲמֹדוּ יָמִים רַבִּים: ירמיהו לב יד

הגהות הב"ח

(א) נמ' אי מחית באאפאי הוה: (ב) שם מהו דתימא מצי א"ל אם לאמת וכו' לא מלינא דאינשי ולא נמי: (ג) שם דייני דפפלי דייני הכי מי לא: (ד) רש"י ד"ה ולא לא וכו' עכה מיכה היה מכתב כל"ל ומיכות קמ"ל לכתוב נמחק: (ה) רש"ם ד"ה ר"ג דלמלתר וכו' ולא מיהו הס"ל ואם ר"ג מ"ה שפי לא מזדהר הלכך היה לבעלים הראשונים למחות בתוך שלש שלא יחזיק בקרקע שלו ואם לא מיחה הפסיד הס"ל ואמ"כ מ"ה לא מחית: (ו) ד"ה בתחלת וכו' עולה לו לחכמנו וכו' עד שיקיעו תכלות ג' שנים ולא טעון לדקן דאומר אני: (ז) ד"ה מדת וכו' וגם אין מכניסין שם: (ח) ד"ה אמר מר זוטרא וכו' ומסקמא אם בימים דר: (ט) תוס' ד"ה שתא וכו' מיכה א"כ מנא לן: (י) ד"ה אלא וכו' כאבן לעיר אמרת: (כ) ד"ה הני וכו' חכה אמר בדין ראמנו:

רבינו גרשום

אלא אמר רבא. משום האי טעמא אמרו רבנן דבעינן ג' שנין לחזקה: מחיל אינש ואינו חושש אם יעשה בה חבירו כלום חבריה אבל תלת לא מחיל ומיכא דלא מיחה בני שנין בדאי הוה חזקה: כן הואיל דאמרת דתרתי שנין מחיל ליה מאי דעביד בגוה: אם כן מיחה והדרא ארעא מיהדר לבר מפירי דעבד בה דקיימא השתא אלמה אמר רב נחמן וכו': לא קפיד אם שלא ברשותו ירד בה. תלת קפיד שלא יחזיק בה ומוחה: הבי נמי דתרתי לאלתר חזקה אם נשתמש אדם בנכסי דבר אלישיב. נתת דברך לשיעוריך דלמאן דלא קפיד יהבת ג' שנין לחזקה ולמאן דקפיד לאלתר הוי חזקה: [תרתי ותלת] מיהדר אינש בשטריה. שידא שטר שאם יערער אדם על מקחו שיהא לו לראיה. ושוב מיאשש לשומרו וכיון דהכי קים להו לרבנן דטפי לא מיהדר מכלל שאם יבוא ויערער אדם לאחר ג' שנין אין בדברו ממש אע"פ שאבד השטר משום דמוקמינן ביד בערי חזקה שיש בידו ג' שנים: א"כ דטפי לא מיהדר האיל ולא שמע שום מערער. אם כן כי מיחה אדם בתוך ג' שנים במקום אחר שלא בפניו אמאי הוי מוחאה הא מצי אמר ליה האי כיון דלא מחית באאפאי לא מיזדהרנא בשטראי: דלמהוד ביה דדייר בה תלת שנין ביממא ובלילה טענתיה טענה אבל אי לא טעין הכי אגן לא ולפיכן ליה למטען:

דאי לא תימא הכי [1]בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פרין מאי קאמר אלא עצה טובה קמ"ל הכא נמי עצה טובה קמ"ל תדע דכתיב [2]ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים אלא אמר רבא שתא קמייתא מחיל איניש תרתי מחיל תלת לא מחיל אמר ליה אביי אלא מעתה כי הדרא ארעא תיהדר לבר מפירי אלמה [ה]אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אלא אמר רבא שתא קמייתא לא קפיד איניש תרתי לא קפיד תלת קפיד א"ל אביי אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דקפדי אפילו אמאן דחליף אמיצרא דידהו הכי נמי דלאלתר הוי חזקה וכי תימא הכי נמי [כ]אם כן נתת דבריך לשיעורין אלא אמר רבא [א]שתא קמייתא מיזדהר איניש בשטריה תרתי ותלת מיזדהר טפי לא מיזדהר אמר ליה אביי אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דאמר ליה אי מחית [ו] באאפאי הוה מיזדהרנא בשטראי [ז]דאמר ליה [ח]חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר רב הונא [ז]שלש שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי קמ"ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפוזרות קמ"ל אמר רב חמא [ר]ומודי רב הונא באתרי דמוברי באגי פשיטא לא צריכא דאיכא דמובר ואיכא דלא מובר והאי גברא מוברה מהו דתימא [ט] א"ל אם איתא דדידך הואי איבעי לך למיזרעה קמ"ל דאמר ליה חדא ארעא בבוליה באגא לא מצינא לינטר ואי נמי [י]בהבי ניחא לי דעבדא טפי תנן חזקת הבתים והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי אמר אביי מאן מסהיד שיבבי [יא]שיבבי מידע ידעי ביממא ובליליא רבא אמר [יב]כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיניה ודרינן ביה תלת שנין ביממא ובליליא אמר ליה רב יימר לרב אשי הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו ליה אגר ביתא להאי א"ל דייני דשפילי [ג] הכי דאיני מי לא עסקינן [יג]כגון דנקיטי אגר ביתא ואמרי למאן ליתביה אמר מר זוטרא [יד]ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי ליה דדר ביה תלת שני ביממא ובליליא טענתיה טענה ומודי קמ"ל. רב הונא דדוקא קמני למעוטי מפוזרות: **ומודה רב הונא.** דדי לו בחזקת מלא שנים מפוזרות: **באפרא דמוברי באגי.** במקום שנוהגין לזרוע שנה ולהוביר שנה שלא להכניס את הקרקע להם לחזיק בה כדמחזקי אינשי. ומיהו שנה שהוכירה אינה עולה [ו] לחשבון שלש שני חזקה ולריך לשמור שטרו יותר משלש שנים עד שילקוט שלש שנים. ואי טעין אידך אני באתי כתוב שלש ומלאתי מני מ"ל מ"מ היה לך לממות שאע"פ שלא זרעתיה הייתי עושה בה עיר שאחר הקליר והיה לך להניח שבשביל שלא להכניס כחה לא חפצתי לזרעה כמנהג שדות העיר: **והאי גברא מוברה.** ועומדת בין שדות בורות כמותה: **הדא ארעא בבוליה באגא.** שדה אחת זרועה כתוך בקעה גדולה אינו יכול להושיב שם שומר לבדו בשבילה אבל כשכולן זרועות שוכרין שומר בין כולם וגם [ו] כן אין מכניסין שם בהמות: **דעבדה עפי.** בשנה הבאה: **בגיליא לא ידעי.** ואפילו הכי הויא חזקה דכשלמא גבי שדה וכל הנך אין לדרכן לעשות מלאכה בגילה וכשמעמידין [ו] עדים על מלאכת ימי שלש שנים הרי זו חזקה אבל בתים שדרך לדור בהן בגילה והוא אין יכול להניח עדים שראוהו דר אף בגילות וכיון דלית ליה שדהי על הגילות הוו להו מפוחזות ואם איתא לדרב הונא הא מני אידך למיטען אי ראיתי שלא היית דר בגילות ולכך לא חפצתי לזרעה דגלית אלעתך דלאו דידך הואי ואמאי הויא חזקה: **שיבבי.** השכנים שלו שראוהו דר בו יום ולילה [ו] היו רגילין להעיד: **שיבבי מידע ידעי.** ואם יטענו ואמר אייתי לי סהדי דדיירת ביה ביממא ובגיליא יוכלו להעיד לו ומיהו אנן לא טעינן ליה כדמפרש בסמוך: **דאי לא.** שאם אין מעידין שהבית של משכיר: **דייני דשפילי.** שאינן בקיאין בדין דייני הכי לקבל עדות אלו אם כבר נתנו שכר הבית למשכיר ומעולם בכי האי גוונא לא איירי רבא: **אמר מר זוטרא אי טעין כו'.** מילתא בתמיה נפשה היא דפשיטא ליה למר זוטרא דלאע"ג דבעו כל הנך אמוראי לעיל ג' שנים רצופות אפ"ה אין מחייבין את המחזיק להניח עדים שיעידו בפירוש על כל הימים והלילות אלא יעידו סתם שראוהו דר ג' שנים ומסתמא אם [ח] דר בבית אף בגילות דר בו וקאמר מר זוטרא דאי טעין מערער ואמר אייתי סהדי כו' טענתו טענה ולריך שיבואו עדים של לילות וימים דכיון דטעין טענת ברי דקאמר אני ראיתיו שלא דר בגילות בביתי ולכך לא מחיתי ואין חזקתו חזקה ולכך אני אומר אייתי סהדי דדר ביה תלת שנין בין ביממא בין בגיליא הלכך לריך להניח עדים להכחישו ולומר לו שהיה לו לממות: הכי

שתא קמייתא לא קפיד וכו'. תימה [ט] מנא לן דר' ישמעאל דוקא יליף משור המועד ולא רבנן אינהו נמי מני גמרי משור המועד דהיינו טעמא נמי דלעיל דגמר משור המועד דכיון דקפיד בג' זמנין ולא מיחה א"כ ודאי מכרה לו נתנה לו וי"ל דלא דמי דודאי דר' ישמעאל דאזיל בתר אכילות שפיר מני למיגמר משור המועד דמה התם הוחזק נגחן בג' פעמים אף כאן בשלש אכילות אם לא שמכרה לו היה מקפיד ואין זה חה תלויים בשהוי זמן אבל לרבנן דתלוי בשהוי זמן כמה יהבה ויקפיד לא שייך למגמר משור המועד: **אלא** מעתה מחאה שלא בפניו כו'. אור"י ליכא לאוקמי פירכא דאמני אלא בשכן [ו] בעיר אחת דאי בעיר אחרת היכי פריך דלא תהא ממאה ותהא חזקה אדרבה כיון דלא הויא ממאה לא הויא חזקה דהא אינו צריך לנא בעיר אחרת לפני המחזיק ולממות כדמוכח לקמן:

הני נוגעין בעדותן הן. ואם תאמר ואמאי הוו נוגעין בעדות הא אינא מיגו דה"מ אמרי פרענא לך אגר ואע"ג דנמר דתקון רבנן שבועת היסת לא מהימני לאמהודי בהאי מיגו כדאיתא בריש האיש מקדש (קדושין מב:) הכא דאמתני קיימינן ואכתי לא ניתקנה שבועת היסת מאי פריך להימניה במיגו ויש לומר דהאי לאו מיגו הוא שיראים לומר פרענו לך כי שמא יחכה האחר (כ) ויתבע מהם פעם שנית [וע"ע תוס' שבועות מה: ד"ה בעדים]: **אמר** מר זוטרא אי טעין **ואמר כו'.** הקשה ר"י בר מרדכי לפ"ה כי לא טעין נמי אמאי לא נאמן מהן כי שמא אינן יודעין על הגילות שלא נולית על פיהן שלא כדין דבכל עדיות אנו דורשין יפה וכאן נמי אמאי לא נחקור אותן מספק ולאו פירכא היא דכיון שהעידו על הימים אפי' יאמרו אין אנו

ענין משפט
נר מצוה

ג א מי' פי"ח מהלכות טוענין הלכה כ סתם עפין לה טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ז:
ד ב מי' שם הל' ה ופמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף ח:
ה ג מי' שם פי"ב הל' ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ח ופי' קמ"ז סעיף כ:
ו ד ה מי' שם ופמג שם טוש"ע ח"מ סימן קמ"ז סעיף ג:
ז ו ז מי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ח ופ"ש בהגה"ט:
ח ח [וע"ש בהגהות ומ"מ] טוש"ע שם סעיף ט ופי' לו סעיף יב:
ט ט מי' שם הלכה כ טוש"ע שם סי' קמ סעיף ח:

רבינו גרשום (המשך)

ומשני דאמר ליה איהך חברך חברא אית ליה והוה לך לשמור שטרא: למעוטי מקוטעות שלא תהא סוף ראשונה ותחלת אחרונה ואמצעי שלמה לו ולעולם שלמות בעינן ואפי' מפוזרות כגון שנה ראשונה ושלישית וחמישית קמ"ל רב הונא דרצופות בעינן ג' שנים והיינו מיום ליום דקאמר מתני': מודי רב הונא באתרא דמוברי באגי. שאותה שדה שזורעה שנה אחת. שניה מניחין אותה בורה אם כך רגילין אפי' לא החזיק כי אם כפוזרין הוה חזקה דמני למימר ליה למערער החזקתי בה בשתה דמני למימר לי' המחזיק איזרענא ארעאי הואיל דהני סביבותי אינן זורעין חדא ארעא בכולי באגי דאינן זורעין לא מצינא למינטר מקמיה דריסת רגל עוברין ושבין ומשדה לא נזרענא לה. ואי נמי מצי למימר בהבי ניחא ליה דלא למירזעה דעבדא טפי בשתא אחריתא: בליליא לא ידעי אינשי אי דייר בה המחזיק אי לא ואע"ג דהני תלת שנין אינן רצופין משום לילותא אפ"ה הויא חזקה וקשיא לרב הונא דאמר בעינן רצופין: ומתרץ אביי דמאן מסהיד אבתים דהאי מחזיק דייר בהם שיבבי הבית ואינהו מידע ידעי דהוה דייר ביה בין ביממא בין בלילה ואמתי רצופות נינהו: ורבא מתרץ כגון דאתו וכו' אנן אגרינה מינה דמחזיק: הני עדים נוגעין בעדותן דמשום ריוח שלהן מסייעי למחזיק דאי הוי אמרי ביממא דיירינן בלילה לא דיירינן לא הויא חזקה ושלא כדין יהביתו ליה ואמתי חייבין אתון למיתן למערער זימנא אחריתא אגריה ומשום הכי נוגעין בעדותן הן ואמאי מהימני. אמר ליה רב אשי דייני דשפילי מושפלים. דייני הכי שיהיו מאמינים להם מאחר שנתנו השכירות מי לא עסקינן דנקטי אכתי אגרי בידי' ואמרי למאן ניתביה דאכתי לא יהבי דאינהו לא איכפת להו למאן מחייב להו למיתביה אי למחזיק אי למערער משום הכי מיהמני דלא נגעי בעדותן: אמר מר זוטרא כשטען המחזיק כבר היא בידי שני חזקה ואמר המערער לייתי סהדי

ז) נראה דל"ל ולתלמיה שלמה דשלמות כפיון ולעולם אפי' מפוזרות וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com